

Krúdy Gyula

NEM MEGYEK AMERIKÁBA

Levél a szerkesztőhöz

Mélyen tisztelt Szerkesztő Barátom, nemigen untatlak a magam dolgaival, mert voltaképpen nincsenek is olyan dolgaim, amelyek érdekesek lehetnének. Már esztendők óta mindent a magam kedvéért vagy elkedvetlenítéséért csinállok. Éppen az életmódom, magányom, nemtörődésem engedi meg ezt a horribilis luxust. Most azonban mégiscsak elő kell hozakodni a Remetével, állj elő, vén Márkus, vedd le a süveged, és mondd el szépen sorjában, hogy mi történt veled a pünkösdi ünnepek alatt, amely dolgok megzavartak mindennapi teendőidben. Levelet hozott Szabó bácsi Amerikából (mert az én házam táján a levélhordónak, kéményseprőnek, újságos asszonynak, házaló kereskedőnek, hivatali kézbesítőnek, házalónak éppúgy szokás ismerni a nevét, mint valami falusi házban).

A levelet Edward K. (azért nem írom ki a teljes nevét, hogy megkíméljem őt mindenféle levelektől) Los Angelesből 352 W. 96 St. írja, aki egyszerűen meghív Amerikába. Hallotta, hogy beteg voltam, hallotta, hogy nem vagyok gazdag ember, hogy könyveket írok (mennyi mindent meghallanak Los Angelesben!), hagyjam ott tehát a Margitszigetet, és menjek Los Angelesbe, ahol legutóbb is 15000 dollárt fizettek Biró Lajosnak Hotel Imperial című darabjáért. Ott van még Vajda Ernő, Bánky Vilma, Fülöp Ilona, Kertész Mihály és mások, akiknek mind jól megy a soruk, mert a vállalkozók "bolondjai a külföldi dolgoknak mostan". Tehát csak nyugodtan üljek hajóra, a hajójegyet küldi Zukor Gyula, aki amúgy is nyíregyházi ember, tehát földim. Edward K.-nak még nem válaszoltam, talán nem is fogok válaszolni, mert sok levelet kell előbb megírni. De annyi bizonyos, hogy nem megyek Amerikába.

Valamikor a falusi embereket csábították ilyenformán Amerikába, mint mostanában a színészeket és írókat. Hát az nagyon rendjén volt, hogy a felvidéki szegény tótokat, a szabolcsi feketeöklű földműveseket, az elszánt magyarokat hajóteherszámba vitték Amerikába. De már túl vagyunk ezeken a dolgokon, már kiábrándulhattunk Amerikából és mindazokból a hóbortokból, amelyek egész nemzedékeket foglalkoztattak. Mit csinálnék én Amerikában, közeledvén az ötvenedik évemhez, amikor semmi színészprodukciónak, kalandosságnak, bukfcetnek és kétszínűségnek többé megtanulni nem tudok és nem is akarok. Mit csinálnék én 15000 dollárral ott az émelegős idegenben, amikor lépten-nyomon az jutna eszembe, hogy itthon, szegény Magyarországon koplálnak a barátaim? Igen, jó volna a 15000 dollár, de csak itthon, Pesten, ahol a 15000 dollárnak még valóban ezeregyéjszakai értéke van, ahol házat, kis kertet, szép sírhelyet és jó barátságot lehet venni 15000 dollárért. Ha ide küldenék a 15000 dollárt, nem mondom, hogy megharagudnék Szabó bácsira, ha egy napon beállítana vele.

De hajóra ülni, vonatra szállni, idegen emberekkel idegenkedni, keserűnek érezni az édeset, keménynek a puhát, hamisnak az égboltozaton ragyogó csillagot, új emberi arcokon kitanulmányozni, hogy mit mond a mosoly, mit jelent a torzítás, mi igaz a tekintetből, és mit fúrnak-faragnak a gondolatok, hol fojtogatnak a kitárt karok, és mikor nyílik ki a bicska a

zsebben: 15000 dollárt nekem nem ér meg egy új világ megismerése. Nem éri meg, tisztelt Edward K., hogy még csak gondoljak is a maga 15000 dollárjára: az áldozat, hogy levessem régi köntösöm, elváltottassam az arcomat, ugrándozzak, mikor üldögeálni szeretek, kacagjak, amikor semmi kedvem nincs hozzá, aspiránsnak mutakozzam, amikor végeredményében nem aspirálok semmire, új terhekkal rakjam meg a vállamat és új eszmékkal a gondolataimat, kiseressem régi nagyokból új nagyok kedvéért, új lépéseket tanuljak, amikor a régiekkel meg vagyok elégedve (miután bebizonyultak, hogy szerencsétlenek voltak), új lélegzetvétel, új alvás, új napi teendő kavardjon a tagjaimba, és soha többé ne tudjak úgy szippantani levegőt, mint hazámban szoktam, úgy aludni, mint egy vén szőlőtőke, amely évről évre kevesebb gyümölcsöt terem, de mindig tudja a kötelességét; új napi teendőket venni a nyakamba, amikor a meglévőkkel sem bírok elkészülni.

Nem, kedves Edward, nem ér meg nekem annyit a maga 15000 dollárja, hogy vándormadárrá tudjak válni, hogy távoli szemlélője legyek hazámnak egy közömbös csillagról, hogy ne halljam többé hazai hangjainkat, a veszekedéseket, a pörlekedéseket, az irigységeket - hogy megismerkedjek egy új betegséggel, a honvágygal. Azt hiszem, minden betegség között ez a honvágy nevű betegség az egyetlen, amely elviselhetetlen. Hát pénzért vegyek betegséget magamnak, amikor amúgy is van belőle elegendő?

Kedves Ödön úr, nem megyek Los Angelesbe, mert azt a 15000 dollárt, amelyről szó van, az utóbbi években (amikor mindig csak hallottam róla, de személyesen meg nem ismerhettem) úgy megutáltam, mint valami csúf ragályt, amely elcsúfítja, eltorzítja, elgörbíti a régen nemesnek látott magyar arculatokat. - Ez a 15000 dollár (képzem, mennyi kevés lehet az Amerikában) okozta azt, hogy itthon Magyarországon elfelejtettünk magyarok maradni az elmúlt szörnyű évek alatt. Ez a nyomorult 15000 dollár volt az okozója annak, hogy a megsértett madár könnyűszerrel csapott föl vándormadárnak, holott az itthoni köleshez volt szokva. Ez a Los Angeles-i ígéret hördült föl az emberekben, amikor a hazai ostorsuhintásokat érezték - bizony érdemtelenül. De én már csak itt maradok, mert nem tudnék új, még boldogabb világhoz szokni. Az ember végül beleszeret a boldogtalanságba, mint a betegségbe.

(1927)